

Sygn. akt IC 345/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący:	SSO Joanna Dorota Toczyłowska
Protokolant:	Katarzyna Waško

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2016 roku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)

przeciwko W. G.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego W. G. na rzecz powoda (...) 100.000 (sto tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami jak za opóźnienie od dnia 28 października 2016 roku do dnia zapłaty z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego jedynie do nieruchomości położonej w miejscowości P., dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział ksiąg Wieczystych księga wieczysta KW nr (...), gdzie na rzecz powoda ustanowiono hipotekę zwykłą w kwocie 176.000, 00 zł;

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.477 (dziesięć tysięcy czterysta siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

IV. nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa Sądowi Okręgowemu w Białymstoku na rzecz M. A. kwotę 7.200 złotych powiększoną o należny podatek VAT tytułem wynagrodzenia za czynności kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego

Sygn. akt I C 345/16

UZASADNIENIE

Powód (...) w ostatecznie sprecyzowanym powództwie wniósł o zasądzenie od W. G. kwoty 100.000 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu, tj. 26 lutego 2016 roku do dnia zapłaty. Nadto domagał się zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i zastrzeżenia pozwanemu w wyroku prawa do powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie odpowiedzialności do odsetek ustawowych za dwa ostatnie lata przed przysądzeniem prawa własności nieruchomości położonej w miejscowości P., dla której Sąd

Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...) jak i ograniczenie jego odpowiedzialności jedynie do tejże nieruchomości (k. 1-4, 115-117).

Uzasadniając roszczenie wskazał, że jako wierzyciel hipoteczny dochodzi zaspokojenia swojej wierzytelności z tytułu hipoteki umownej zwykłej obciążającej nieruchomość pozwanego i będącej zabezpieczeniem umowy z dnia 27 czerwca 2007 roku zawartej z W. G.. Podniósł, że jego poprzednik prawny udzielił pozwanemu kredytu w kwocie 176.000 zł, a zabezpieczeniem jego spłaty była: hipoteka umowna zwykła w kwocie 176.000 zł oraz hipoteka kaucyjna zabezpieczająca odsetki umowne i koszty uboczne do kwoty 88.000 zł.

Ustanowiony dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego kurator - adwokat M. A. na rozprawie w dniu 28 października 2016 roku wniósł o oddalenie powództwa zgłaszając zarzut przedawnienia roszczenia. Z ostrożności procesowej wniósł o ograniczenie odpowiedzialności pozwanego do nieruchomości położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...). Domagał się też przyznania wynagrodzenia według norm przepisanych (k. 109, 113).

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Bezsporne pozostawało, że w dniu 27 czerwca 2007 roku Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. zawarł z W. G. umowę nr (...) kredytu hipotecznego, na mocy której udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 176.000 zł na okres do dnia 7 maja 2023 roku. Strony uzgodniły, że zabezpieczeniem spłaty kredytu będzie ustanowiona hipoteka zwykła w kwocie 176.000 zł stanowiąca 100% kredytu oraz hipoteka kaucyjna zabezpieczająca odsetki umowne i koszty uboczne do kwoty 88.000 zł stanowiącej 50 % kredytu wpisana na pierwszym miejscu na rzecz banku na nieruchomości należącej do W. G. (majątek odrębny) położonej we wsi P. gm. G., powiat (...), dla której prowadzona jest w Sądzie Rejonowym w Białymstoku księga wieczysta o nr (...). Kredytobiorca złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego wystawionego przez Bank (...) na wypadek dochodzenia roszczeń z powyższej umowy (dowód – umowa, oświadczenie, aneks –k. 16-27).

Hipotekę w uzgodnionej wysokości na opisanej nieruchomości rolnej zabudowanej wpisano 24 sierpnia 2007 roku (dowód – odpis zupełny księgi wieczystej – k. 57-70, 146-155). Kredytodawca wypowiedział łączącą strony umowę w czerwcu 2010 roku, wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, który został zaopatrzony w dniu 22 marca 2012 roku w klauzulę wykonalności. Orzeczenie uprawomocniło się 2 kwietnia 2012 roku, a przeprowadzone postępowania egzekucyjne było bezskuteczne (dowód – k.28-33). W dniu 29 października 2014 roku Bank (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. przelał na (...) Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Subfundusz KI2 przysługującą mu wobec W. G. wierzytelność z umowy kredytu wraz z zabezpieczeniem w postaci hipoteki. O dokonanej cesji poinformowano pozwanego i wezwano do spłaty zadłużenia, które na dzień 25 października 2014 roku wynosiło 228.157,85 złotych (dowód – umowa przelewu wierzytelności – k. 34-40,47-56, informacja, wezwanie do zapłaty – k. 71-76). W związku ze zmianą podmiotową stosunku prawnego w księdze wieczystej nr (...) ujawniono powoda jako wierzyciela hipotecznego wykreślając równocześnie kredytodawcę (k. 57-70, 146-155).

Rekonstruując powyższy stan faktyczny Sąd oparł się na przedłożonych do akt dokumentach prywatnych, których autentyczność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a również Sąd nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. Okoliczności z nich wynikające, a to fakt zawarcia umowy kredytu, który został zabezpieczony hipoteką na nieruchomości pozwanego, niewywiązywanie się przez W. G. z przyjętych na siebie zobowiązań jak i umowę cesji mającej za przedmiot wierzytelność z umowy między Bankiem (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. i pozwanym uznano za niesporne. Treść księgi wieczystej ustalono na podstawie odpisu zupełnego oraz dostępną elektronicznie Centralną Bazę Danych Ksiąg Wieczystych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w zasadniczej części.

Powód legitymację czynną do występowania w niniejszym procesie wywodził z zawartej w dniu 29 października 2014 roku z Bankiem (...) spółką akcyjną z siedzibą w W. umowy przelewu wierzytelności, mocą której nabył wierzytelność wynikającą z umowy kredytowej przysługującą temu bankowi względem pozwanego.

Zgodnie z treścią art. 509 § 1 i 2 kc wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią (przelew), chyba, że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Wraz z wierzytelnością przechodzą na nabywcę wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki. Stosownie do art. 510 kc umowa sprzedaży, zamiany, darowizny lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia wierzytelności przenosi wierzytelność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły.

Z kolei art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (dalej ukwł) w brzmieniu mającym zastosowanie w niniejszej sprawie na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 roku o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw wierzytelność zabezpieczona hipoteką nie może być przeniesiona bez hipoteki, chyba że ustawa stanowi inaczej. W myśl art. 79 ust. 2 cytowanego przepisu ukwł hipoteka nie może być przeniesiona bez wierzytelności, którą zabezpiecza. Skuteczność przelewu zależy zatem od przeniesienia wierzytelności, przeniesienia hipoteki zabezpieczającej tę wierzytelność oraz wpisu nowego wierzyciela do księgi wieczystej, który ma charakter konstytutywny.

Z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.), a także z art. 75 tej ustawy wynika, że podstawowym uprawnieniem wierzyciela z tytułu hipoteki – ograniczonego prawa rzeczowego jest prawo dochodzenia zaspokojenia z obciążonej nieruchomości, a podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy przeciwko właścicielowi obciążonej nieruchomości. Taki tytuł należy uzyskać przeciwko właścicielowi nieruchomości obciążonej hipoteką także wtedy, gdy nie jest on dłużnikiem osobistym z tytułu zabezpieczonej wierzytelności. Wedle bowiem jednolitego stanowiska judykatury powództwo wierzyciela hipotecznego przeciwko właścicielowi obciążonej nieruchomości jest powództwem o zasądzenie świadczenia pieniężnego zarówno w przypadku, gdy jest on dłużnikiem osobistym, jak i wtedy, gdy odpowiada tylko rzeczowo (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 19/02, Lex nr 602311).

Wpis hipoteki dla wierzyciela hipotecznego - jeżeli chodzi o odpowiedzialność dłużnika rzeczowego z nieruchomości - jest wystarczającą legitymacją do dochodzenia przysługującej mu wierzytelności w ten sposób zabezpieczonej. W konsekwencji wierzyciel dochodzący realizacji swoich praw wynikających z hipoteki umownej może powołać się na domniemanie wynikające z art. 71 u.k.w.h. w celu udowodnienia istnienia wierzytelności. Tym samym sam wpis hipoteki jest wystarczający dla uwzględnienia powództwa skierowanego przeciwko dłużnikowi rzeczowemu. Niewątpliwie wszystkie te przesłanki zostały wykazane przez powoda. Przedmiotowe domniemanie jest możliwe do obalenia, jednakże to na stronie pozwanej ciąży obowiązek wynikający z art. 6 k.c., żeby udowodnić nieistnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką zwykłą.

W. G. dążąc do uwolnienia się od odpowiedzialności przed zasądzeniem od siebie jako dłużnika hipotecznego określonej kwoty zabezpieczonej hipoteką podniósł zarzut jego przedawnienia. Wskazał, że bankowy tytuł egzekucyjny zaopatrzone w klauzulę wykonalności w 2012 roku, uległo zatem przedawnieniu w 2015 roku, stąd powództwo złożone w lutym 2016 roku należy uznać za spóźnione.

Sąd Okręgowy uznał zarzut przedawnienia za nieskuteczny co do zasady.

Zgodnie z art. 118 kc jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Z racji tego, że roszczenia banku udzielającego kredytu w stosunku do kredytobiorcy – osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej są zawsze roszczeniami związanymi z prowadzeniem działalności gospodarczej ich termin przedawnienia wynosi, jak słusznie podniósł pozwany, trzy lata. Stanowisko to znajduje aprobatę w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 roku, I CKN 316/01, OSNC

2004/7-8/117, OSP 2005/7-8/94, Biul. SN 2004/8/7). Nadto należy wskazać, że najpóźniej wraz z należnością główną ulegają przedawnieniu odsetki za opóźnienie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2005 roku, III CZP 42/04, OSNC 2005/9/149).

Jednakowoż w myśl art. 77 ukwł w brzmieniu obowiązującym do dnia 20 lutego 2011 roku a mającym zastosowanie w realiach rozpoznawanej sprawy z mocy art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 26 czerwca 2009 roku o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Przepisu tego nie stosuje się do roszczenia o odsetki. Przywołana regulacja wprowadza ogólną zasadę, że przedawnienie wierzytelności hipotecznej nie wpływa na uprawnienie wierzyciela hipotecznego dotyczącego dochodzenia zaspokojenia z przedmiotu hipoteki, pociąga za sobą jedynie skutki w sferze obligacyjnej. Zgodnie z art. 77 zd. 1 u.k.w.h. hipoteka pozostaje w mocy niezależnie od tego, jak długo istnieje i jest wymagalna zabezpieczona wierzytelność. W konsekwencji właścicielowi przedmiotu hipoteki nie przysługuje zarzut przedawnienia jako skuteczny środek obrony przeciwko powództwu wierzyciela hipotecznego i to niezależnie od tego czy jest dłużnikiem osobistym, czy tylko rzeczowym. Odpowiedzialność rzeczowa jest wyłączna, dłużnik osobisty może bronić się zarzutem przedawnienia, jeśli nie jest jednocześnie dłużnikiem rzeczowym. Jeśli nim jest, a dojdzie do przedawnienia i dłużnik zgłosi taki zarzut, to będzie odpowiadał jedynie rzeczowo, a sąd uwzględniając powództwo ograniczy zgodnie z art. 319 kpc jego odpowiedzialność do obciążonej nieruchomości. Przepis ten wzmacnia pozycję prawną wierzyciela hipotecznego w stosunku do właściciela nieruchomości obciążonej (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 26 stycznia 2012 roku, I ACa 1374/11, LEX nr 1120014).

W rozpoznawanej sprawie pozwany ma status dłużnika zarówno rzeczowego i osobistego, w związku z czym w związku z art. 77 ukwł nie przysługuje mu jako dłużnikowi rzeczowemu prawo do zgłoszenia zarzutu przedawnienia, z wyjątkiem roszczeń o odsetki. Wskazany przepis nie rozróżnia czy chodzi o odsetki umowne czy ustawowe, stosuje się więc go do każdego rodzaju odsetek. Należy zauważyć, że hipoteka zwykła zabezpiecza także roszczenia o odsetki ustawowe za opóźnienie (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2005 roku, III CZP 24/05). Zgodnie z art. 69 u.k.w.h. hipoteka zabezpiecza mieszczące się w sumie hipoteki roszczenia o odsetki. W drodze wykładni przyjmuje się, że chodzi tu o roszczenie z tytułu mogących powstać w przeszłości odsetek za zwłokę.

Roszczenie o zapłatę odsetek ma charakter okresowy, uzyskuje z chwilą powstania byt niezależny od długu głównego i ulega przedawnieniu według własnych reguł, a więc osobno za każdy dzień opóźnienia z osobna. Oznacza to, że dopuszczalne było podniesienie przez W. G. zarzutu przedawnienia w stosunku do żądania zasądzenia odsetek za opóźnienie i było ono skuteczne, skoro sama należność główna uległa przedawnieniu z upływem trzech lat od dnia nadania klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi wykonawczemu i nastąpiła przed wniesieniem pozwu.

Zwrócenia uwagi wymaga, że powód domagał się zasądzenia odsetek za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu, a także zastrzeżenia pozwanemu w wyroku prawa do powoływania się w postępowaniu egzekucyjnym na ograniczenie odpowiedzialności do odsetek ustawowych za dwa ostatnie lata przed przysądzeniem prawa własności nieruchomości położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW (...). Tak sformułowane żądanie nie było zasadne w całości. Niesłuszne było żądanie zastrzeżenia pozwanemu w wyroku prawa do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności do odsetek należnych dwa lata wstecz przed przysądzeniem własności z uwagi na przytoczone wyżej argumenty. Odnośnie do odsetek ustawowych od żądanej wierzytelności zabezpieczonej hipoteką od dłużników rzeczowych, to zakaz ich dochodzenia nie jest objęty dyspozycją art. 77 u.k.w.h. O tyle więc powód mógł się domagać się odsetek za opóźnienie od kwoty 100.000 zł od dnia wniesienia pozwu.

Zgodnie z art. 77 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 lutego 2011 r., przedawnieniu podlega roszczenie o odsetki umowne wynikające z umowy kredytowej i odsetki ustawowe za opóźnienie w spełnieniu świadczenia jako stanowiące wierzytelności dłużnika osobistego zabezpieczone hipoteką także wtedy, gdy dłużnik rzeczowy jest jednocześnie dłużnikiem osobistym. Wyjątek ten nie obejmuje odsetek

ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia przez dłużnika rzeczowego. (vide wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 19 stycznia 2012 roku, VI ACa 1082/11, Apel.-W-wa 2012/1/10).

Roszczenie kierowane do dłużników rzeczowych staje się wymagalne, zgodnie z art. 455 k.c., z chwilą wezwania ich do zapłaty i pozostają oni w opóźnieniu, jeśli nie spełniają świadczenia niezwłocznie. Odsetki w takim wypadku powstają w związku z wymagalnością wierzytelności dochodzonej bezpośrednio od dłużników rzeczowych i dotyczą ich opóźnienia. Zakaz wyrażony w art. 77 zdanie drugie u.k.w.h. obejmuje natomiast odsetki związane z opóźnieniem w uiszczeniu przedawnionej wierzytelności przysługującej wobec dłużników osobistych.

W niniejszej sprawie powód dokonał przedmiotowej zmiany powództwa w piśmie procesowym z dnia 30 sierpnia 2016 roku (k. 115) załączając jedynie dowód nadania korespondencji dla kuratora ustanowionego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego (k. 155-156). Nie złożył natomiast dowodu terminu doręczenia kuratorowi zmienionego żądania, a ten moment w myśl art. 193 § 3 kpc kpc warunkuje zawisłość i skuteczność wezwania dłużnika hipotecznego do zapłaty. W rezultacie Sąd uznał, że do skutecznej zmiany powództwa doszło dopiero podczas rozprawy w dniu 28 października 2016 roku, kiedy to powód zgłosił żądanie w obecności kuratora pozwanego i odsetki ustawowe za opóźnienie należą się do tego dnia, a nie dnia wniesienia pozwu, tj. 26 lutego 2016 roku.

Reasumując roszczenie zasługiwało na ochronę prawną w zakresie należności głównej 100.000 zł na podstawie art. 77 ukwh i odsetek od dnia 28 października 2016 roku. Jednocześnie kierując się art. 319 kpc Sąd zastrzegł pozwanemu prawo do powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności do nieruchomości położonej w miejscowości P., dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku prowadzi księgę wieczystą o nr KW (...), gdzie na rzecz powoda ustanowiono hipotekę zwykłą w kwocie 176.000 zł. W pozostałym zakresie dotyczącym należności ubocznych powództwo oddalono.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 zdanie 2 kpc zasądzając od pozwanego na rzecz powoda, który uległ tylko co do nieznaczącej części swojego żądania, kwotę 10.477 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych. Składały się na nie: opłata od pozwu w wysokości 5.000 zł, koszty zastępstwa procesowego radcy prawnego w stawce minimalnej w kwocie 5400 zł ustalone w myśl § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015, poz. 1804), opłata skarbową w kwocie 17 złotych od udzielonego pełnomocnictwa (k.85) jak i kwota 60 zł uiszczona tytułem uzyskania zupełnego odpisu księgi wieczystej.

Zgodnie z § 3 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 roku w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. 1982 Nr 27, poz. 197), wysokość wynagrodzenia kuratorów ustala się według przepisów określających opłaty za czynności zespołów adwokackich. Wysokość wynagrodzenia kuratorów będących adwokatami nie może przekraczać stawek zasadniczego wynagrodzenia przewidzianego tymi przepisami. Kuratorowi pozwanego w osobie wyznaczonego z urzędu adwokata M. A. Sąd przyznał wynagrodzenie w kwocie odpowiadającej stawce minimalnej przewidzianej dla sprawy o zapłatę kwoty 100.000 złotych, zgodnie z § 8 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2015.1081 j. t.). Jednocześnie stosownie do § 4 ust. 3 w/w rozporządzenia Sąd podwyższył przyznaną kwotę o 23 % VAT z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.